

Joan Enric Capellà (Campanet, 1979) és doctor en Geografia, ex empresari turístic (co fundador de Som Hotels) i va ser el primer regidor de Turisme de l'Ajuntament de Sa Pobla entre el 2011 i el 2015. Arran de la publicació del seu llibre "Turisme o no turisme. Reptes per a la Mallorca del segle XXI" (Leonard Muntaner Editor) ha obert un debat ciutadà per reflexionar sobre quina Mallorca volem pel futur. Des del mes de setembre passat visita municipis on recull l'opinió de la gent, entre els quals Sóller, i els resultats d'aquestes trobades es poden consultar a la web homoturistics.info.

Joan Enric Capellà i Cervera

El turisme és un fenomen impressionant que està modelant tots els territoris del planeta. Generalment ho ha fet de forma positiva, beneficiosa, i per això totes les societats l'han abraçat i l'han incorporat al seu estil de vida, tot i que també té els seus impactes negatius. Així ho visualitzaren premonitòriament els intel·lectuals mallorquins de finals de segle XIX en pensar que aquest fenomen podria ser bo per Mallorca. Basta recordar els escrits de Miquel dels Sants Oliver o l'obra d'Amengual "La Industria de los Forasteros" (1903).

El turisme genera una balança tant per a l'emissor turístic (la demanda) com per al receptor turístic (l'oferta, la destinació turística) tant a nivell territorial com a nivell econòmic. Si la balança és positiva el turisme es converteix en un eix important de desenvolupament. Però si la balança és negativa el turisme es converteix en un dimoni que cal foragitar. I aquest segon cas té especial rellevància per a les destinacions turístiques, i no tant per als espais emissors.

Saturació turística dels mallorquins?

En el cas de Mallorca, l'impacte turístic sobre el territori (i això inclou la dimensió humana de la societat receptora i la dimensió espacial del territori desenvolupat) sembla que està arribant a nivells mai viscuts anteriorment. Fins i tot,

ni la bonança o dependència econòmica del turisme està aconseguint reequilibrar la balança.

En la quasi vintena de presentacions del meu llibre que he fet arreu de Mallorca des de setembre de 2023 fins a dia d'avui, a les que han assistit més de 700 persones i han participat més de 50 tertulians de totes les condicions i pensaments, he pogut detectar diferents qüestions relatives a la insatisfacció social que s'està estenent associada a qüestions turístiques, tot i que no sempre de forma encertada. Un concepte sembla que aglutina aquestes reaccions socials: la "saturació".

Cal distingir entre la saturació "real", objectiva, i que científicament sol anar associada al concepte de capacitat de càrrega, i la "sensació

R.V.S. / Un mapa de Sóller procedent d'una recerca de llocs d'allotjament d'un gran portal turístic a Internet.

de saturació" que pot tenir una persona i que està associada a coneixements, creences, o vivències. La qüestió és detectar en quin grau el turisme està influïnt sobre aquesta "saturació", i si hi ha altres factors que hi tenen res a dir.

Econòmicament i intrasectorialment no s'han aixecat veus turístiques clamant a la saturació. I des d'un punt de vista espacial és, com a mínim, qüestionable que Mallorca estigui realment saturada: mentre sí que hi ha espais concrets que a moments concrets la seva capacitat de càrrega supera la tolerància de la societat local o fins i tot la seva

capacitat física, en gran mesura la major part de Mallorca i a la major part de l'any no assoleix cap grau de saturació física ni perceptual (emocional i psicològica). Hi ha moltes més dimensions, com per exemple no podem passar per alt la capacitat de càrrega ecològica o del medi, on la intensitat turística sí que ha ocasionat greus impactes de salinització d'aqüífers, congestió en la depuració d'aigües, o contaminació per emissors submarins, entre d'altres.

No obstant això, sembla que cada vegada hi ha més veus clamant la saturació, i les massives mani-

festacions també en són una bona mostra. Ara bé: és el turisme l'únic factor de la saturació? I són totalment atribuïbles a la saturació les queixes i la insatisfacció que mostren els mallorquins?

Qui són els "mallorquins"?

Abans d'entrar en els elements detectats de la irritabilitat social, vull fer un breu i important apunt sobre la fragmentació de la societat mallorquina, per a contextualitzar d'on provenen les queixes i la insatisfacció. I no parl només de la condició social, de l'estatus econò-

Quan la balança turística s'escora

Identifica set causes de la irritabilitat creixent de la població mallorquina davant el turisme per fugir d'una anàlisi simplista del problema. Proposa iniciar una evolució a partir del coneixement per sortir de l'actual situació en la qual moltes persones es troben en la part dolenta de la balança

Visit Soller.com

L'ASSOCIACIÓ HOTELERA DE SÓLLER I
SERRA DE TRAMUNTANA

vos desitja Bones festes
de Sant Bartomeu!

mic, de l'ocupació professional, o d'una qüestió ideològica, sinó que especialment parl de l'origen i procedència de la composició social de Mallorca. Sovint llegim o sentim a parlar dels "mallorquins", però me deman: a qui feim referència quan deim els "mallorquins"?

Abans del boom turístic (fa 70 anys) Mallorca tenia un terç de la població actual. L'increment espectacular, en línia amb el que ha tengut Espanya com a país, no és atribuïble a un creixement vegetatiu d'una població on predominaven persones amb vuit llinatges mallorquins, sinó que òbviament ha estat fruit de la migració. Un fenomen causat pels beneficis que el turisme portà des dels inicis, perquè amb el turisme Mallorca passà de ser una terra d'emigrants a una terra d'immigrants. La immigració inicialment fou majoritàriament de peninsulars espanyols i de forma anecdòtica d'estrangers. S'anaren mesclant amb els autòctons, i també entre ells mateixos, conformant així famílies híbrides de quatre llinatges mallorquins o famílies sense cap llinatge mallorquí però nascuts a Mallorca. De tota aquesta mescladissa ara hi ha segones i terceres generacions, que s'han seguit mesclant amb noves onades migratòries: més espanyols, més centre i nord-europeus, i les onades posteriors d'ibero-americans. Les onades africanes rarament s'han mesclat amb locals. Però tots també tenen descendents que ja són nascuts aquí i, per tant, són legalment mallorquins a pesar del seu major o menor vincle amb la terra. Arribats al punt que al 2024 només un 56% dels habitants de Mallorca són nascuts a les Balears, i d'aquests cal tenir en compte l'ascendència comentada.

"ESTÀ MOLESTANT MOLT TROBAR-SE TURISTES PER TOT ARREU"

J.M.E. / El carrer de Sa Lluça, dimecres.

De tal manera que definir quina és la societat mallorquina avui dia respon al patró cosmopolita que pot tenir qualsevol capital europea: una composició de residents que van des dels que no tenen cap llinatge autòcton, passant per als que en tenen un, dos, tres... fins als que encara en tenen vuit.

Per tant, quan parlem de les queixes i insatisfacció de la societat

mallorquina: a quina societat ens estam referint? Més enllà de la condició, professió, ideologia i demés: té la mateixa visió un resident de vuit llinatges mallorquins, que un resident híbrid? I una tercera generació plenament integrada a una primera generació que va venir a Mallorca fa vint anys? I un immigrant que ve a la seva segona residència a un immigrant que treballa per sobreviure amb l'esperança de tornar algun dia al seu país?

Per a mi la clau de tot plegat està en el grau d'arrelament a la terra, l'estimació pel patrimoni, independentment dels llinatges i l'ascendència.

Causas de la creixent irritabilitat

Primera: la mobilitat turística. Un qüestió detectada que està molestant molt és trobar-se turistes per tot arreu, i cada vegada durant més temps en l'any. Estam davant una qüestió espai-temporal on el turista es mou molt més que altre temps perquè els patrons de comportament del turisme internacional també han canviat (postfordisme) i ara volem conèixer i experimentar més. També volem el selfie desitjat al lloc discret que totes les xarxes socials s'han encarregat de que deixi de ser discret. L'arribada massiva de l'habitatge vacacional ha esborrat les fronteres que hi havia a Mallorca entre les zones turístiques i les zones no turístiques, i ara tota Mallorca és turística. Hem pregonat i clamat per la desestacionalització durant dècades, i l'administració i el sector s'hi han esforçat de valent. Però ara que a la fi tenim turisme més temps que mai i per tot arreu, molesta!

Segona: la mobilitat residencial. Ja s'ha comentat que la població

resident ha augmentat de forma important amb immigrants que venen a viure o retirar-se a Mallorca i per tant es mouen per l'illa, i d'altres que venen a fer feina i tenen les seves pròpies pautes d'oci grupal. Però també ha canviat el comportament de l'autòcton: també vol anar a totes les platges, a totes les verbenes i festes locals (tenim aquí a Sóller una conseqüència ben clara que va provocar fer les polseres del Firó), o degustar el nou restaurant de torn. La societat actual valora més el temps i les experiències que els doblers, i per tant prefereix fer menys hores de feina en favor de poder gaudir, també, de Mallorca. Tot plegat implica que molta més gent es mou per l'illa, i per tant s'incrementa la sensació de la saturació.

Tercera: una illa pensada per als cotxes. No podem planificar Mallorca com si es tractés d'una gran àrea metropolitana perquè tot i tenir la meitat de la població a Palma, la resta està en molts petits pobles i extensament en disseminat. Això complica la planificació de transport públic, però no la fa impossible. Ara bé, tot afavoreix l'ús del cotxe privat, tant per a qui ve de vacances, com per al resident temporal o vacacional, com per al qui ha d'anar a fer feina, o el qui viu a Mallorca. La interconnexió entre les zones turístiques, o millor dit, les zones intensives d'allotjament turístic i els principals punts d'interès turístic és deficitària. I tot això contribueix a la saturació abans esmentada.

Quarta: la pèrdua patrimonial i l'accés a l'habitatge. L'espectacular increment d'habitatge vacacional reglat (al que se li ha de sumar l'il·legal i el no reglat), l'increment

"LA POBLACIÓ AUTÒCTONA S'ESTÀ EMPOBRINT CADA VEGADA MÉS"

de demanda per part d'immigrants que cerquen segones/terceres residències, l'increment de demanda per part d'immigrants que cerquen una millor vida i venen a fer feina, o els temporals que venen a fer la temporada, i l'increment dels costos de construcció, tot plegat està conduint a una especulació immobiliària que està fent molt difícil aconseguir un habitatge digne, i les generacions futures autòctones tendran complicat l'accés a l'habitatge si no el tenen per herència. La compra d'habitatge per part d'estrangers està preocupant molt i afegeix al banyat de la saturació, però si els estrangers compren és perquè algú els ho ven...

Cinquena: la pèrdua del capital patrimonial. La població autòctona s'està empobrint perquè viure a Mallorca cada vegada és més car: l'habitatge, les matèries primes, els articles de primera necessitat, el cost de l'oci i la restauració. La gent no vol renunciar a res: costa arribar a final de mes, però es vol el telèfon intel·ligent de darrera generació, no es vol prescindir de

Passa a la pàgina següent

Bones festes de
Sant Bartomeu
24 Agost

TALLER PAU I MARCE (Colaborador Opel)

C/ Sa Mar, 128 - 07100 Sóller (Balears)
Tel. 971 633 450 - pauimarc@raopel.com

Us desitjam unes bones festes
de Sant Bartomeu

Es Rebot

Carrer de la Mar, 123 - Tel. 971 63 84 72

sa figuera
BAR | RESTAURANT

Vos desitjam unes bones festes de Sant Bartomeu!
... i aprofitam per convidar-vos a gaudir d'aquestes nits d'estiu a la fresca.

Ens trobareu a:

HOTEL ES PORT

c/ Antonio Montis 6, Port de Sóller
RESERVES
T. (+34) 971 63 16 50
www.safiguerarestaurant.com

Horari: de 19h a 22h.
Diumenges tancat. *Parking gratuït.

Ve de la pàgina anterior

viatjar o de la televisió per cable de torn. I a tot això cal sumar la inflació dels darrers temps. Si bé Balears té el conveni laboral turístic més alt de tota Espanya, no basta per compensar l'altra banda de la balança, i els sous no estan arribant per a poder fer front a tota la resta. No oblidem que la precarietat laboral en turisme, comparada amb els altres sectors, és molt elevada. Fins i tot, cada vegada hi ha més gent que ven patrimoni per poder encarar un futur amb major optimisme.

Sisena: la gentrificació social i laboral. Com a conseqüència de les dues anteriors, la població autòctona de les zones turístiques i dels pintorescos municipis d'interior, s'està veient expulsada sense opció de poder accedir a un habitatge. Això implica que s'ha de mudar a nous indrets, sovint més allunyats del lloc de feina i de l'àmbit vital, el que incrementa la mobilitat. I això mateix ocorre amb els qui fan feina a les zones tradicionalment turístiques i anaven de lloguer. Ara s'han vist expulsats cap a zones d'interior accessibles, però que també impliquen un increment de la seva mobilitat. Tot plegat és més càrrega de vehicles sobre les carreteres i més aparcament.

Setena: l'absència d'interès i respecte per l'autòcton i el patrimoni propi. El turisme en general ha viscut d'esquena a l'autòcton i al seu patrimoni (cultura, monuments, història, tradicions i costums, llengua) perquè així ho ha volgut el mateix autòcton: durant dècades ha estat influït per la baixa autoestima cultural que predomina des de temps immemorials, mesclada amb una falta de visió estratègica. Això s'ha

“EL TURISME NO ÉS LA CAUSA DIRECTA, NI L'ÚNICA, DE LA IRRITABILITAT”

transmès a les onades migratòries vengudes de tots els racons qui sí tenen el seu propi interès i patrimoni. Per tant, tenim una illa farcida per turistes i altres nouvinguts amb escàs interès pel patrimoni i gent pròpies de Mallorca. En canvi, hi ha un increment del sentiment i autoestima mallorquina per una part de la societat, que ara lamenta que això sigui així. Així ho hem volgut, i així ho tenim.

La balança escorada

Aquests set grans factors són els que estic detectant que predominen en les meves presentacions arreu de Mallorca relacionats amb la insatisfacció de la població local. El que es visibilitza clarament és que el turisme no és la causa directa, ni l'única, de la irritabilitat creixent dels mallorquins, o d'una part d'ells. Sinó que hi ha una amalgama de factors, molts baix la influència del fenomen turístic, però la majoria atribuïbles a la nostra pròpia gestió, a la continuada falta d'autoestima i a l'absència de visió de futur. Hi ha un increment en el sentiment de sentir-se “envaiat”, de no saber qui

“DURANT DÈCADES HEM MIRAT CAP A UNA ALTRA BANDA I ARA ENS ENTRA LA POR”

G.M. / El carrer de Sa Mar, una via actualment molt transitada pels turistes.

som, de massa mescladissa perquè els qui no estan vinculats a la terra són més que els qui sí hi estan. I també hi ha una creixent sensació que ens hem passat de frenada, que estam morint d'èxit, i que tots els beneficis popularment atribuïts al turisme ara ja no pesen tant com abans i, per tant, la balança turística està canviant de signe.

“NO PODEM SEGUIR AMB EL MODEL TURÍSTIC QUE HEM CREAT. HA D'EVOLUCIONAR”

Però com sempre, és més senzill cercar culpables a casa d'altri que a ca nostra. Culpar al “turisme” s'està convertint en un esport en mans inconscients de polítics, empresaris, sindicalistes, periodistes, funcionaris, treballadors, acadèmics i intel·lectuals. El turisme és un concepte buit, que no es pot defensar. És més senzill carregar contra un

concepte, que començar a plantejar-nos, tots i cadascun de nosaltres, què hem fet malament o què hem deixat de fer per a què estiguem millor. Durant moltes dècades hem mirat cap a una altra banda, i ara de sobte ens està entrant la por i l'inconformisme.

I qui rellegeixi a Miquel dels Sants Oliver veurà que 140 anys després, en essència, poques coses han canviat a Mallorca en quant a la idiosincràsia mallorquina.

El gran drama és que la gent sovint parla de turisme o atribueix causes al turisme quan desconeixen què és realment el turisme i tot el que inclou tot el sistema turístic. Un buit que vaig intentar omplir amb el meu llibre que està escrit pensant en el gran públic, i que quan ho enseny a les presentacions veig les cares de sorpresa de molts dels assistents.

D'aquesta manera és com la balança turística està essent escorada. Amb poc pensament, poc aprofundiment, poc rigor, i molt poca eima. Sens cap dubte no podem seguir amb el model turístic que hem creat. Ha d'evolucionar perquè l'evolució del turisme farà evolucionar Mallorca. Però per a què evolucioni el model turístic primer ho hem de fer nosaltres, els que estimam aquesta illa i ens sentim vinculats a ella. Seguir culpant un concepte és absurd. Evolucionem els mallorquins, i el turisme evolucionarà. Deixem de posar-nos excuses amb externalitats com si nosaltres no tenguéssim res a veure. Abandonem la hipocresia o la ignorància. Abretem el coneixement i la recuperació d'una consciència col·lectiva, com a poble, per fer de Mallorca el paradís que un dia pot arribar a ser: per a tots i no només per a uns pocs.

SOLLERENSE
ÒPTICA - RELLOTGERIA - JOIERIA

Vos desitjam unes bones festes de Sant Bartomeu!!

Pastisseria Germans Vidal
Especialitzats en pastisseria mallorquina i rebosteria artesana
Us desitjam bones festes!
Plaça d'Espanya, 4 - Sóller - Tel. 971 63 81 99

Vols que et duguem Sa Veu a ca teva?
Telefona al 971.63.34.56 o envia un correu a redaccio@veudesoller.cat

PUIGSERVER

Gregorio Puigserver s.l.

S'empresa Puigserver vos desitja que passeu unes bones festes de Sant Bartomeu, amb alegria, fent festa amb bona companyia.

Molts d'anys!!

construccions i rehabilitacions · restauració d'edificis històrics · estufes i xemeneies
C/. Rvd. Miquel Rosselló, 19 · Sóller · 07100. Mallorca · T. 971 63 07 53 · construccions@puigserver.net